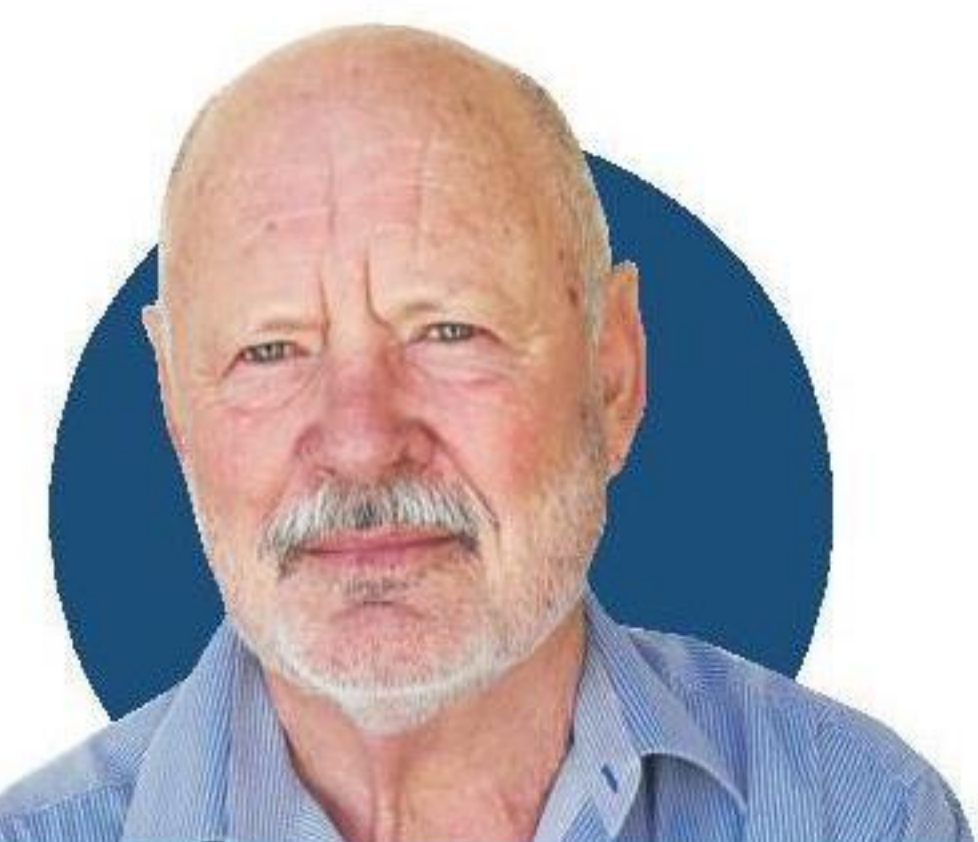

Nico van
Gijsen

Raad met jou rande

Ek is seker baie dooies sou al in hul graf omgedraai het as hulle kon weet van die frustrasie waarin hulle hul erfgename gelaat het met die onoordeelkundige aanwysing van eksekuteurs in hul testament.

Daar gaan byna nie 'n week verby dat ek nie klagtes kry van lesers oor eksekuteurs wat nie weet wat hulle doen nie, of wat nie reageer op navrae van erfgename nie. En dit, meesal, omdat die oorledene 'n familielid, of vriend, as eksekuteur aangewys het.

Dit gaan veral erg as die familielid boonop een van die erfgename is. Dit skep onmiddellik potensiële botsende belange.

Kom ons kyk as voorbeeld na 'n saak voor die hooggeregshof in Kaapstad waarin pas uitspraak gelewer is.

Die feite in die saak is kortliks dat die oorledene getroud was met S. In sy testament het hy aan haar die reg op verblyf in en gebruik van hul huis nagelaat. Die restant van sy boedel, ingesluit die huis, is bemaak aan 'n bestaande trust, waarvan sy twee dogters uit 'n vorige huwelik, E en C, sowel die medetrustees as die begunstigdes is.

Die twee dogters is in sy testament ook as mede-eksekuteurs van sy boedel aangewys.

Die oorledene het nie in sy testament, anders as die reg op verblyf, enige voorsiening vir onderhoud aan sy oorlewende vrou, S, gemaak nie. Sy het toe ingevolge die Wet op Onderhoud van Langlewende Gades (Wet 27 van 1990) 'n eis teen die boedel ingestel vir 'n bedrag van meer as R6 miljoen.

So 'n eis word ingedien by die eksekuteur van 'n boedel. In dié geval is dit die oorledene se dogters, E en C. Die eksekuteurs wou by S weet hoe sy by dié bedrag uitgekom het, maar sy wou geen verduideliking gee nie.

Op hul beurt het E en C in hul hoedanigheid as trustees van die trust 'n eis teen die boedel ingestel vir 'n beweerde

lening van R4 miljoen aan die oorledene vir die aankoop van die huis ter sprake.

S het op haar beurt bewyse van die lening aangevra, maar E en C het geweier om vir haar toegang tot die trust se dokumente te gee.

En dit is waar die spreekwoordelike papaja die waaier getref het. S het 'n aansoek by die hof ingedien waarin sy die hof versoek het om E en C as eksekuteurs van hul pa se boedel te verwyder.

Die hof het in sy bevinding sy misnoeë daarvoor uitgespreek dat 'n geval soos dié nie opgelos kon word nie en dat dit hoegenaamd voor die hof beland het.

Die hof het beslis die blote feit dat E en C trustees van die trust is wat die restant van die boedel erf en terselfdertyd 'n eis teen die boedel ingestel het, 'n onherstelbare belangebotsing skep. En dit plaas hulle in 'n posisie waarin hulle nie na behore hul fidusiêre plig as eksekuteurs behoorlik kan nakom nie.

Die hof het die beginsel benadruk dat niemand 'n regter in sy eie saak kan wees nie. Deurdat die eksekuteurs moes besluit tussen twee mededingende eise wat in hul eie belang is, skep dit 'n on-

oorkoomlike belangebotsing.

Die hof het beslis dat hulle as eksekuteurs verwyder word.

Hou dit in gedagte

Met dit as agtergrond wil ek 'n paar punte beklemtoon rakende die aanwysing van 'n eksekuteur in jou testament:

■ Die storie dat die eksekuteur die persoon is wat in jou skoene staan ná jou dood, byna of hy of sy na jou wense sal omsien, is snert. Die eksekuteur moet 'n administratiewe funksie vervul volgens wetlike vereistes en daarvoor is bepaalde kundigheid nodig;

■ Deur kinders (of enige erfgenaam, man of vrou) as eksekuteurs aan te wys, skep meer kere probleme as wat dit waarde toevoeg. Soos die hofspraak hierbo vir ons wys, dit kan lei tot 'n belangebotsing en onnodig onmin skep tussen erfgename (ek hoor genoeg daarvan om dit te weet);

■ As dinge in 'n hof beland is dit gewoonlik die boedel wat moet hoës vir die koste. Die koste word betaal uit die restant van die boedel, wat restant-erfgename benadeel (die restant is daardie deel

van die boedel wat oorbly nadat alle verpligtings afgehandel is en alle spesifieke bemakings, of legate, oorgedra is);

■ Jyself kan in elk geval nie 'n eksekuteur aanstel nie, jy kan bloot een aanwys. Die meester van die hof doen die aanstelling en as die persoon wat jy aanwys nie gekwalifiseerd is om boedels te beredder nie, sal die meester gewoonlik vereis dat 'n kundige persoon aangestel word om die werk te doen. Hoekom dan nie self iemand met kundigheid van die begin af aanstel nie?

■ As jy nie weet wie om as eksekuteur aan te stel nie - as jy selfs hulp verlang met die opstel van jou testament - kan ek met die grootste vrymoedigheid aanbeveel dat jy die Fidusiêre Instituut van Suid-Afrika se webblad besoek by www.fisa.net.za.

■ Nico van Gijsen, 'n gesertifiseerde finansiële beplanner en belastingpraktisyn, is besturende direkteur van Finlac en 'n lid van Fisa. Lesers kan navrae aan hom stuur deur te skryf aan Raad met jou Rande, Posbus 8422, Johannesburg 2000 of nico@finlac.com; Twitter: [@Nicovangijsen](https://twitter.com/Nicovangijsen).